

กฎหมายที่รองรับการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความ ให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

คุณจิราวุฒน์ ธัญญะเจริญ
หัวหน้านิติกร ฝ่ายกฎหมายและคดี
ธนาคารแห่งประเทศไทย

เอกสารประกอบการบรรยายฉบับนี้ คุณพฤษพิงศ์ ศรีมาจันทร์ (อดีตผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย ฝ่ายกฎหมายและคดี ธนาคารแห่งประเทศไทย) ได้จัดทำขึ้นเพื่อชี้แจงหน่วยงานทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 990 ผู้ทรงเช็คต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงิน

คือว่าถ้าเป็นเช็คให้ใช้เงินในเมืองเดียวกันกับที่ออกเช็คต้องยื่นภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันออกเช็คนั้น ถ้าเป็นเช็คให้ใช้เงินที่อื่นต้องยื่นภายในสามเดือน ถ้ามิฉะนั้นท่านว่าผู้ทรงสั่งสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลังทั้งปวง ทั้งเสียสิทธิอันมีต่อผู้สั่งจ่ายด้วยเพียงเท่าที่จะเกิดความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้สั่งจ่ายเพราะการที่ละเลยเสียไม่ยื่นเช็คนั้น

กระบวนการยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงิน

- ในอดีตช่วงที่ไม่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ -2539

- ธนาคารผู้รับฝากเช็คต่างธนาคารจะยื่นเช็คที่รับฝาก โดยการส่งเช็คอย่างเดียวไปที่สำนักหักบัญชี เรียกว่าระบบ Manual

- เมื่อมีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้แล้ว

- ธนาคารผู้รับฝากเช็คต่างธนาคารจะส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านศูนย์หักบัญชี อิเล็กทรอนิกส์ ไปยังธนาคารผู้จ่ายก่อน หลังจากนั้นจึงส่งตัวเช็คกลับไปธนาคารผู้จ่ายเพื่อตรวจสอบ เรียกว่าระบบ Electronic Cheque Clearing System หรือ ECS

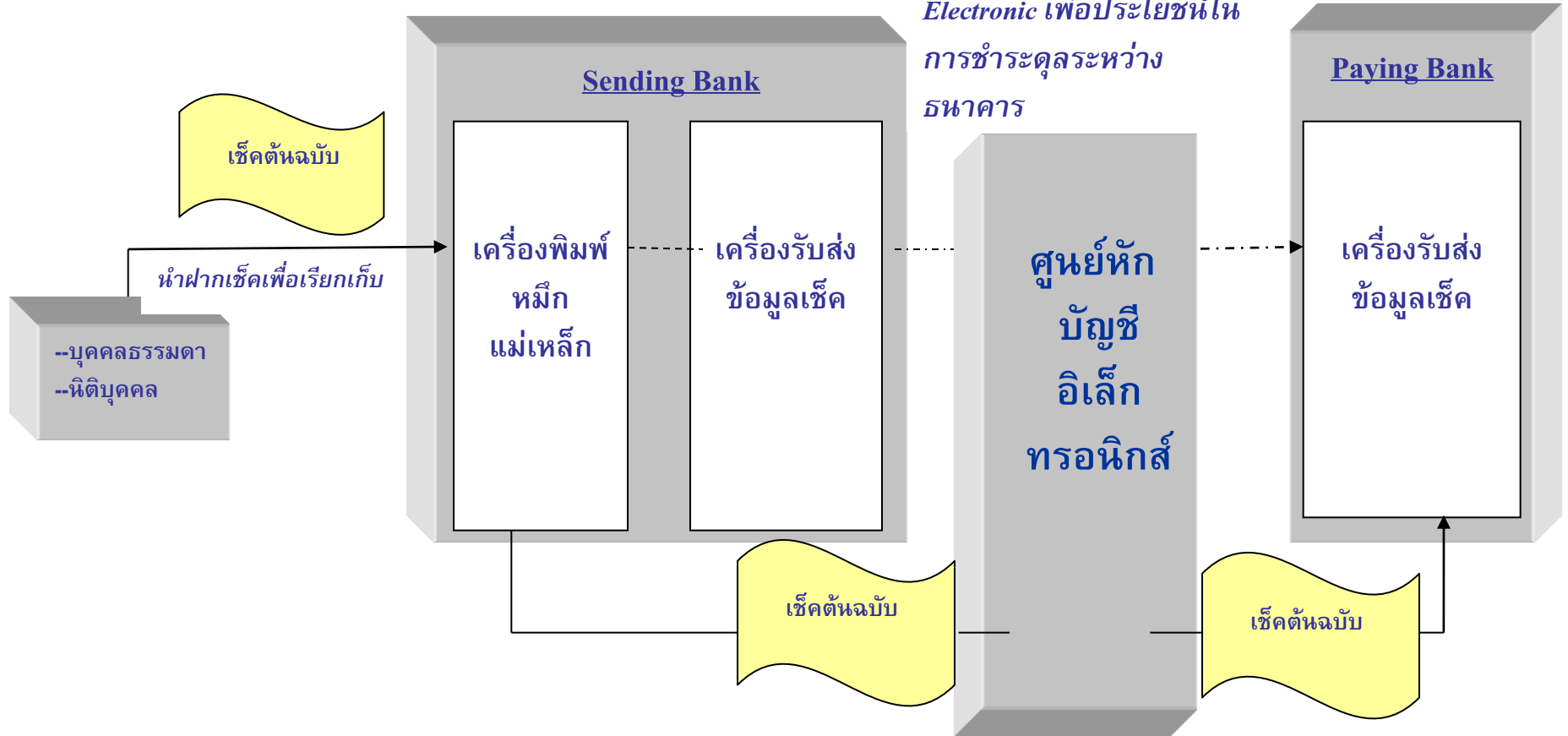
- ระบบปัจจุบันเรียกว่า ระบบ ICAS
- โปรดดูภาพแสดงการเปรียบเทียบตาม Flowchart

กระบวนการ ECS

Bank Of Thailand
ธนาคารแห่งประเทศไทย

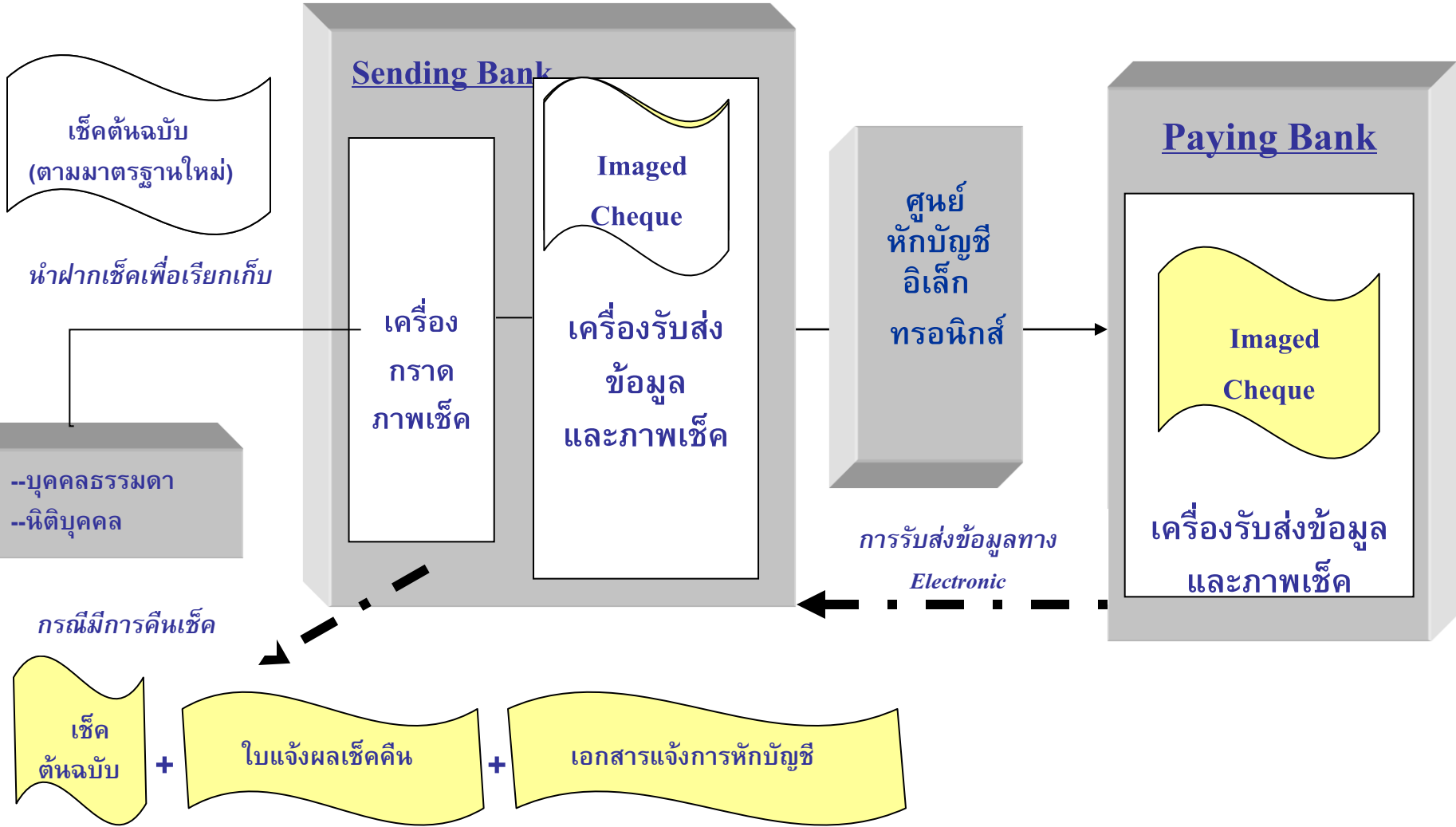
การรับส่งข้อมูลทาง
Electronic เพื่อประโยชน์ใน
การชำระดุลระหว่าง
ธนาคาร

กระบวนการ ICAS

Bank Of Thailand
ธนาคารแห่งประเทศไทย

--บุคคลธรรมดา
--นิติบุคคล

มาตรา 12/1 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 10 มาตรา 11 และมาตรา 12 มาใช้บังคับกับเอกสารหรือข้อความที่ได้มีการจัดทำหรือแปลงให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในภายหลังด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการเก็บรักษาเอกสารและข้อความดังกล่าวด้วยโดยอนุโลม

การจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

- ม. 10 นำเสนอและเก็บรักษาข้อมูล E = นำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารกระดาษ
- ม. 11 ใช้ข้อมูล E เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่ง อาญา หรือคดีอื่นใด
- ม. 12 ข้อมูล E ที่ได้มีการเก็บรักษาตามหลักเกณฑ์ตาม ม.นี้ = ได้เก็บเอกสารหรือข้อความตามกฎหมายแล้ว

**ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำ
หรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของ
ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553**

**ออกโดยอาศัยอำนาจมาตรา 12/1
ประกาศราชกิจจานุเบกษาวันที่ 26 ตุลาคม 2553
มีผลใช้บังคับ วันที่ 27 ตุลาคม 2553**

สาระสำคัญของประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำหรือแปลงเอกสารหรือ ข้อความให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ 3 กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความ ให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่จัดทำหรือแปลงต้องมีความหมายหรือรูปแบบเหมือนกับเอกสารและข้อความเดิมซึ่งนำมาจัดทำหรือแปลง โดยผู้จัดทำหรือแปลงจะต้องตรวจสอบและรับรองว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีความหมายหรือรูปแบบเหมือนกับเอกสารและข้อความเดิม
- ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องจัดทำหรือแปลงขึ้นด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ ในการระบุตัวตนผู้จัดทำหรือแปลงที่รับผิดชอบในการจัดทำหรือแปลงนั้น
- ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องจัดทำหรือแปลงโดยมีเทคโนโลยีและมาตรการป้องกัน มิให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเกิดขึ้นกับข้อมูลนั้น

สาระสำคัญของประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำหรือแปลงเอกสารหรือ ข้อความให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ 6 ให้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของ
ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้

อย่างน้อยต้องครอบคลุมหัวข้อดังต่อไปนี้

- การระบุตัวตน (Identification)
- การยืนยันตัวตน (Authentication)
- อนุญาตเฉพาะผู้มีสิทธิเข้าถึง (Authorization)
- ความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ (Accountability)

สาระสำคัญของประกาศเรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำหรือแปลงเอกสารหรือ ข้อความให้อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์

ข้อ 9 ให้ผู้จัดทำหรือแปลง จัดทำวิธีปฏิบัติที่สอดคล้องกับลักษณะงาน
องค์กร และประเภทของธุรกรรมอย่างเหมาะสม โดยใช้

(1) ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติทั่วไป หรือ

(2) ตามข้อกำหนดวิธีปฏิบัติเฉพาะธุรกรรมบางประเภทในการจัดทำ
หรือแปลง

เป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดำเนินงาน

แยกเป็นข้อกำหนด 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ว่าด้วยข้อกำหนดวิธีปฏิบัติในการจัดทำหรือแปลงเอกสาร และข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

→ ใช้กับการแปลงเอกสารทั่วไป

ฉบับที่ 2 ว่าด้วยข้อกำหนดวิธีปฏิบัติในการจัดทำ หรือแปลงเอกสาร และข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับระบบ การหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค

→ ใช้กับการแปลงกระดาษเช็คเป็นภาพเช็ค

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

สาระที่สำคัญ

1. การจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
2. การตรวจสอบและรับรองกระบวนการจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการรับรองคุณภาพข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
3. การบันทึกหลักฐานการดำเนินงาน
4. มาตรการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ให้ ธปท. เป็นผู้ดูแลการดำเนินการตามข้อกำหนดนี้ และ
รายงานคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

1. การจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับให้อยู่ในรูปของข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์

○ ตัวเช็คที่จะนำเข้าระบบ ICAS

- ก่อนที่จะนำเข้าระบบการจัดทำหรือแปลง ธนาคารผู้จัดทำหรือแปลงต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของตัวเช็คตามกฎหมาย และการปลอมแปลงตัวเช็ค (ตรวจสอบการปลอมแปลงตัวเช็คโดยตรวจจากเนื้อกระดาษ ขนาดของตัวเช็ค และลายน้ำกลาง)
- เช็คที่นำเข้าระบบต้องเป็นเช็คต้นฉบับเท่านั้น

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

- ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่จะส่งเข้าระบบ ต้องประกอบด้วย
 - ข้อมูลเช็ค
 - ภาพเช็ค
 - เมตาดาตา (Metadata) ที่แสดงสาระสำคัญที่เป็นคุณลักษณะและรายละเอียดตามลักษณะเฉพาะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น เช่น ค่าแสดงผลการตรวจสอบภาพเช็ค (IQA Tag)
 - มีโครงสร้างและสาระสำคัญของธุรกรรมครบถ้วนถูกต้องตามระเบียบ ICAS ของ ธปท.
- ภาพเช็คที่ได้ต้องเป็นไปตามมาตรฐานภาพเช็คของ ธปท. ตามระเบียบ ICAS

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

2. การตรวจสอบและรับรองกระบวนการจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับให้อยู่
ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการรับรองคุณภาพข้อมูล
อิเล็กทรอนิกส์

○ ธนาคารผู้จัดทำหรือแปลง ต้อง

- จัดให้มีระบบการตรวจสอบ ระบบรับรองกระบวนการจัดทำหรือแปลง และระบบรับรองคุณภาพของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

○ ธนาคารผู้จัดทำหรือแปลง ต้อง (ต่อ)

- ตรวจสอบกระบวนการจัดทำหรือแปลง ให้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการที่ธนาคารดังกล่าวได้กำหนดไว้ และมีผู้ตรวจสอบและรับรองอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ตรวจสอบคุณภาพข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากการจัดหรือแปลง ว่าสามารถอ่านได้ มีความคมชัด ความสว่าง ขนาด รูปแบบ เป็นไปตามมาตรฐานภาพเช็คตามระเบียบ ICAS
- รับรองคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนส่งข้อมูลดังกล่าวเข้าระบบ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้ มีความหมายหรือรูปแบบเหมือนกับเช็คต้นฉบับ

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

3. การบันทึกหลักฐานการดำเนินงาน

- ธนาคารผู้จัดทำหรือแปลง ต้องบันทึกหลักฐานการดำเนินงานจัดทำหรือแปลง เพื่อใช้อ้างอิงการดำเนินงานและสถานการณ์ดำเนินงานที่เกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อใช้ในการตรวจสอบประวัติการจัดทำหรือแปลง
- อย่างน้อยต้องมีการบันทึกหลักฐานดังนี้
 - ชื่อไฟล์
 - ชื่อผู้ดำเนินงานแต่ละขั้นตอน
 - วัน เดือน ปี และเวลาที่ดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

ข้อกำหนดสำหรับระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและ ระบบการจัดเก็บภาพเช็ค: ICAS

4. มาตรการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- ธนาคารผู้จัดทำหรือแปลง ต้องจัดให้มีมาตรการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ อย่างน้อยต้องครอบคลุมเรื่องดังต่อไปนี้
 - การระบุตัวตนผู้ดำเนินงาน (Identification) ในแต่ละขั้นตอนของระบบการจัดทำหรือแปลง
 - การยืนยันตัวตนผู้ดำเนินงาน (Authentication) ในแต่ละขั้นตอนของระบบการจัดทำหรือแปลง
 - การอนุญาตเฉพาะผู้มีสิทธิเข้าถึงระบบการจัดทำหรือแปลง (Authorization)
 - ความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ (Accountability) โดยมีการบันทึกหลักฐานการดำเนินงานจัดทำหรือแปลง เพื่อป้องกันการปฏิเสธความรับผิดชอบ และใช้ในการตรวจสอบประวัติ
- เพื่อให้ยืนยันได้ว่า ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับระบบ ICAS ได้มีการจัดทำหรือแปลงที่ดำเนินการโดยผู้มีสิทธิในการเข้าถึงเท่านั้น

- ถ้าทำตามกระบวนการแปลงจากกระดาษเช็คเป็น Image ภาพเช็ค ที่กล่าวมาข้างต้น → จะมีผลให้ภาพเช็คมีสถานะทางกฎหมายเท่ากับกระดาษเช็คตามมาตรา 12/1 เพื่อพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการยื่นภาพเช็คเพื่อการใช้เงินตาม ปพพ. มาตรา 990
- ในขั้นตอนการยื่นภาพเช็คเพื่อให้ใช้เงิน กระบวนการที่จะยื่นก็ต้องเป็นไปตาม พ.ร.บ. ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ม.10 ที่ว่า**ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับ** ถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอเป็นเอกสารต้นฉบับตามปพพ. มาตรา 990แล้ว

(1) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อความตั้งแต่การสร้างข้อความเสร็จสมบูรณ์ และ

(2) สามารถแสดงข้อความนั้นในภายหลังได้

ความถูกต้องของข้อความตาม (1) ให้พิจารณาถึงความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดของข้อความ เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการแสดงข้อความซึ่งไม่มีผลต่อความถูกต้องของข้อความนั้น

Q & A

ขอบคุณครับ